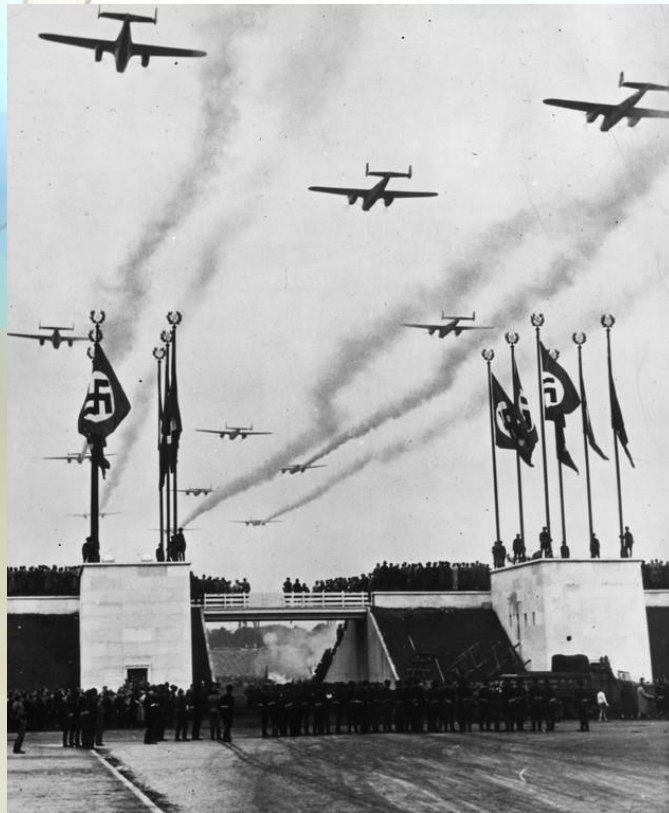


מלחמת העולם השנייה



מהי מלחמת העולם השנייה



בין השנים 1939 - 1945
מתחוללת מלחמת העולם השנייה.

הזירה המרכזית במלחמה היא
יבשת אירופה, אך היא התנהלה
על פני כל חמש היבשות ובייחוד
באפריקה ובאוקיינוס השקט.

זוהי המלחמה הגדולה והקטלנית
ביותר שידעה האנושות אי-פעם.

במהלך המלחמה ביצעו הנאצים
את השואה.

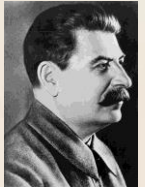
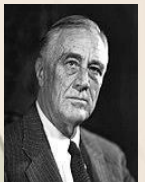


מקור להרחבה
פודקאסט



מקור להרחבה
סדרה תיעודית

הצדדים במלחמה:

בעלות הברית			מדינות הציר		
	בריטניה ווינסטון צ'רצ'יל			גרמניה אדולף היטלר	
	צרפת פול ריינו נכבשה ב-1940 בידי גרמניה			איטליה בניטו מוסוליני	
	ברית המועצות יוזף סטלין הצטרפה ללחימה ב-1941			יפן הקיסר הירוהיטו	
	ארצות הברית פרנקלין רוזוולט הצטרפה ללחימה ב-1941				

1939

הרקע למלחמה





מדיניות פייסנית מצד בריטניה וצרפת



ראש ממשלת בריטניה נוויל צ'מברליין מנופף בהסכם מינכן בהתלהבות, 30 בספטמבר 1938. "הבאתי שלום בדורנו!"

צ'רצ'יל, שהתנגד להסכם כתב אז: "בריטניה היתה יכולה לבחור בין חרפה למלחמה.

היא בחרה בחרפה והיא תקבל מלחמה".

עד שנת 1939, בעלות הברית נוקטות במדיניות פייסנית ביחס לגרמניה. המטרה: למנוע בכל מחיר את פריצתה של מלחמת עולם נוספת.

בריטניה וצרפת מתעלמות מהפרות חוזרות ונשנות של הסכמי ורסאי, ואף חותמות על **הסכם מינכן**: הסכם אי-לוחמה, במסגרתו מסרו את צ'כוסלובקיה לגרמניה, תוך התחייבות של היטלר שזוהי דרישתו הטריטוריאלית האחרונה.

הסכם ריבנטרופ-מולוטוב

ב-23 לאוגוסט 1939, ימים ספורים לפני תחילת המלחמה, חתמה היריבה הגדולה והשנואה ביותר של גרמניה – ברית המועצות, על הסכם אי-לוחמה עם היטלר. הסכם זה הפתיע את בעלות הברית.

בהסכם מבטיחות המעצמות שלא להילחם זו בזו לתקופה של 10 שנים.

בחלקו הסודי של ההסכם, חתמו המעצמות על כיבושה של פולין וחלוקתה ביניהן.



חלוקת פולין לפי ההסכם.

גרמניה וברית המועצות סיפחו את האזורים הסמוכים לגבולן. במרכז פולין הוקם "הגנרלגוברנמן" (ממשל כללי) - אוטונומיה בשליטה פולנית, שהיתה כפופה לגרמניה.

כפי שהתברר מאוחר יותר, היטלר לא התכוון לקיים אף אחד מההסכמים עם בעלות הברית, עוד בזמן חתימתם. ההסכמים נועדו לאפשר להיטלר לקנות שקט זמני ולשפר את נקודת הפתיחה של גרמניה בזמן המלחמה, תוך הבטחת אי התערבותן של בעלות הברית.



היטלר
וצ'מברליין,
ראש ממשלת
בריטניה,
לוחצים יד
בעת חתימת
הסכמי מינכן



שרי החוץ של
גרמניה
ובריה"מ,
ריבנטרופ
ומולוטוב,
לוחצים יד
בעת חתימת
ההסכם

בקיצור,

בטרם פרוץ מלחמת העולם השנייה, בעלות הברית נקטו בחוסר פעולה כלפי התוקפנות הגרמניה.

נקטו במדיניות פייסנית, וניסו להגיע לסיכומים עם היטלר בדרכי שלום, כמו הסכם [redacted].
[redacted] חתמה על הסכם [redacted],
שעיקריו אי-לוחמה עם גרמניה וחלוקת פולין בין שתי המדינות.

ומה עם המעצמה הנוספת - [redacted]? בשלב זה היא הקפידה להישאר כנייטרלית ומחוץ לתמונה..

1941 – 1939

היטלר משתלט על אירופה





1.9.1939

כיבוש פולין ופרוץ המלחמה

גרמניה פלשה לשטחה המערבי של פולין בהפתעה.
במקביל, ברית המועצות פלשה לשטחה המזרחי,
בהתאם להסכם ריבנטרופ-מולוטוב.
בתגובה, צרפת ובריטניה הכריזו מלחמה על גרמניה.
הן החלו להתארגן למלחמה אך לא פתחו במתקפה.

הצבא הפולני לחם לחימה
עיקשת, אך חסרת סיכוי. תוך
שבועיים נכבשה עיר הבירה
וורשה, ושלוש שבועות לאחר
מכן נכנעה פולין כולה.



מלחמת העולם השנייה



כיבוש צפון אירופה

מלחמת העולם השנייה

1940 - כיבוש צפון אירופה



מינויו של ווינסטון צ'רצ'יל
לראשות ממשלת בריטניה
הבטיח מדיניות ניצית כנגד
מדינות הציר

לאורך שנת 1940 כבשה גרמניה את
דנמרק ונורווגיה. מדינות אלה
קטנות, וכיבושן היה קל.

ניסיון של בעלות הברית למנוע את
כיבושה של נורווגיה נחל כישלון
חרוץ. בעלות הברית נגלו לעיני כל
כלא-מוכנות למלחמה.

בטחוננו העצמי של היטלר הלך וגבר.
בעקבות הכשלון החליף צ'רצ'יל את
צ'מברליין כראש ממשלת בריטניה.

כיבוש מערב אירופה וצרפת



כיבוש מערב אירופה

ב-1940 החלה גרמניה בכיבוש
ארצות השפלה - הולנד ובלגיה –
במערב אירופה.

כיבוש זה סיכן את צרפת. כאשר
גרמניה פלשה לבלגיה, שלחו
בעלות הברית מאות אלפי חיילים
על מנת לנסות למנוע
את כיבושה, ללא הצלחה.



לצרפת היה קו הגנה מבוצר ("קו
מז'ינו") בגבולה המשותף עם גרמניה.
לעומת זאת, בגבול עם בלגיה לא היה
מכשול רציני שמנע פלישה לצרפת.

שיטת הלוחמה הנאצית: 'בליצקריג' (מלחמת בזק)
התבססה על הכרעה מהירה של האויב.
הטקטיקה כללה תנועה מהירה ומפתיעה, תוך
שימוש באופנועים, טנקים ומטוסים.
בעלות הברית, שלחמו בשיטה הישנה והאיטית,
שהתבססה על חילות הרגלים, לא הצליחו להתמודד
עם היעילות של הצבא הגרמני.

טנקי הפאנצר
הגרמניים, הקלים
והמהירים, היוו
מרכיב חשוב
בהצלחת
הבליצקריג



כיבוש צרפת



טנקים גרמניים פולשים לצרפת דרך הארדנים
חבל הארדנים הוא מיוער והררי, והצרפתיים
העריכו שאין אפשרות למעבר טנקים דרכו.
הצרפתים לא היו מודעים לטנקים החדשים
שעמדו ברשות הצבא הגרמני.
יומיים לאחר הפלישה כבר טילפן פול ריינו,
ראש ממשלת צרפת לצ'רצ'יל, ראש ממשלת
בריטניה והודיע לו שצרפת הובסה.

בזמן שכוחות צרפת ובריטניה
מגיעים לבלגיה, פלש הצבא הגרמני
לצרפת מחבל ארץ שנחשב עד אז
בלתי עביר – חבל הארדנים.

הגרמנים כיתרו את הצרפתים
והבריטים מאחור, מתוך שטח
צרפת. בעלות הברית ההמומות לא
יכלו לעשות דבר. בו בזמן, פלשו
כוחות גרמנים נוספים לצרפת
וכבשו אותה בשישה שבועות בלבד.



היטלר וקצינים גרמניים על רקע מגדל אייפל.
חלק מצבא צרפת, בהנהגת הגנרל שארל דה
גול, ברח מהמדינה והמשיך את המלחמה
לצד בעלות הברית. הם כינו עצמם "צבא
צרפת החופשית"

הממשלה הצרפתית התפטרה
וברחה, והמרשל פטן מונה
לראש הממשלה וחתם על
כניעה למדינות הציר.

הגרמנים השתלטו על צרפת.
בדרומה הקימו אוטונומיה
צרפתית שבירתה העיר וישי.

אוטונומיה זו כונתה **ממשל
וישי**, ובראשה עמד המרשל
פטן, שפעל בשיתוף פעולה
הדוק עם הנאצים.

שאר השטח סופח לגרמניה.

כוחות הצבא הבריטיים והצרפתיים שכותרו על ידי
הגרמנים, מנו כ-350 אלף חיילים.

במבצע חילוץ כמעט חסר סיכוי ("מבצע דינמו", או "נס דנקרק")
הצליחה בריטניה לחלץ את רובם דרך הים. כך ניצלו
חילות הרגלים של בעלות הברית מהשמדה מוחלטת.



בריטניה גייסה כל
סירה צבאית או
אזרחית שהיתה
זמינה, בכדי לפנות
את מאות אלפי
החיילים מחוף
דנקרק בצרפת.



- לאור הצלחת גרמניה, הצטרפה גם איטליה, ידידתה, למלחמה. הונגריה, בולגריה ורומניה הצטרפו גם הן לברית מדינות הציר, כמדינות גרורות.
- לאחר כיבוש יוון ויגוסלוביה, נכבשו למעשה כל מדינות מרכז ומערב אירופה על ידי מדינות הציר.
- מדינות כמו שוודיה, שווייץ וספרד לא נכבשו כיוון שהצהירו על עצמן כניטרליות, ולגרמנים היה אינטרס להשאיר אותן במצב זה.
- ברית המועצות וארה"ב נשארו עדיין מחוץ למלחמה.
- המדינה היחידה שנותרה בהתנגדותה להיטלר, היתה בריטניה המבודדת, אך היה ספק רב כמה זמן עוד תוכל להחזיק מעמד.



הקרב על בריטניה

מלחמת העולם השנייה

הקרב על בריטניה



למעלה: 'בליץ' של מפציצים גרמניים
מעל העיר סאות'המפטון.
למטה: טייסים בריטים רצים
למטוסייהם, לאחר התרעת מכ"ם על
חדירת מטוסים גרמניים

לאחר כיבוש רוב היבשת, נותרה
בריטניה לבדה בהתנגדות להיטלר.
בריטניה הינה אי, שיתרונה הצבאי
העיקרי היה צי ימי חזק.

היטלר החליט להפציץ את ערי
בריטניה מהאוויר, עד שאזרחיה יפצירו
בממשלה להיכנע.

חיל האוויר הגרמני הפציץ את בריטניה
בגלי תקיפות חסרי תקדים. עשרות
אלפים נהרגו ומיליון בניינים נהרסו.



תושבי לונדון ישנים במנהרות הרכבת התחתית, המוגנות מפני המפציצים. רוב הנשים והילדים נשלחו לאזורי הספר.

מלחמת העולם השנייה



חיל האוויר הבריטי שנלחם
בעוצמה עם המטוסים
הגרמניים, יחד עם אומץ הלב
האזרחי שהפגין העם הבריטי
במערכה, הביאו את גרמניה
להפסקת ההפצצות האוויריות.
היטלר החליט גם שלא לנסות
לפלוש למדינה באופן קרקעי.

היה זה הכשלון הגרמני הראשון
מתחילת המלחמה.

כרזה המצטטת קטע מנאומו של צ'רצ'יל
בהתייחסו לטייסים הבריטים שלחמו בקרב:
"מעולם בסכסוך אנושי, לא חבו רבים כל
כך, הרבה כל כך, למעטים כל כך."

בקיצור,

מלחמת העולם השנייה פרצה עם הפלישה של
גרמניה ל [] בספטמבר 1939.

היטלר כבש מאוחר יותר את צפון אירופה, מערב
אירופה ובתוך חמישה שבועות הכניע את אחת
מבעלות הברית החשובות: [].

המדינה היחידה שנותרה לעמוד כנגד היטלר, בשלב
זה, היתה [].

הנסיון של היטלר להכניע גם אותה, על ידי הפצצות
אוויריות, נכשל.

1942 – 1941

המלחמה מתרחבת





1941 - מבצע ברברוסה

צירוף ברית המועצות למלחמה



למרות ההלם הראשוני, הסובייטים השיבו במתקפת-נגד עיקשת, במחיר דמים של 4 מיליוני הרוגים (מול 800 אלף הרוגים ממדינות הציר), אך הצליחו להאט את הפלישה הגרמנית עד לתחילת החורף. בלחימת חורף היה לברית המועצות יתרון ברור.

ביוני 1941 החלו מדינות הציר במתקפה נרחבת כנגד ברית המועצות.

4 מיליון חיילים התקדמו במהירות וכבשו שטחים במערב המדינה.

הפלישה לברית המועצות, שכונתה 'מבצע ברברוסה', היוותה הפרה בוטה של הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, ותפסה את סטלין וצבאו לא מוכנים.



כרזת תעמולה גרמנית שמשווה בין הבולשביזם
(כינוי למשטר הקומוניסטי) ליהדות

מבצע ברברוסה היה גם נקודת
מפנה במדיניות הנאצית כלפי
היהודים.

בעיני הנאצים, סימל הקומוניזם
את היהדות, וההתקפה כנגד
ברית המועצות את תחילת
המאבק בגזע היהודי.

החיילים הגרמניים התירו כל
רסן ויחסם לאוכלוסייה הנכבשת
היה אכזרי באופן חסר תקדים.

עם הפלישה לברית המועצות,
החל רצח שיטתי של היהודים
אשר נמצאו בשטחים הכבושים.

המתקפה על פרל הארבור - צירוף ארצות הברית למלחמה



מפת האוקיינוס השקט.
במתקפה על פרל הארבור נהרגו 2,500
חיילים ואזרחים, והושמדו עשרות
ספינות מלחמה ומטוסים. באורח נס,
נושאות המטוסים והצוללות, עיקר
הכוח הימי של ארה"ב, לא נפגעו.

עד דצמבר 1941, תמכה ארצות
הברית בבעלות הברית, אך
בפועל נשארה מחוץ ללחימה.

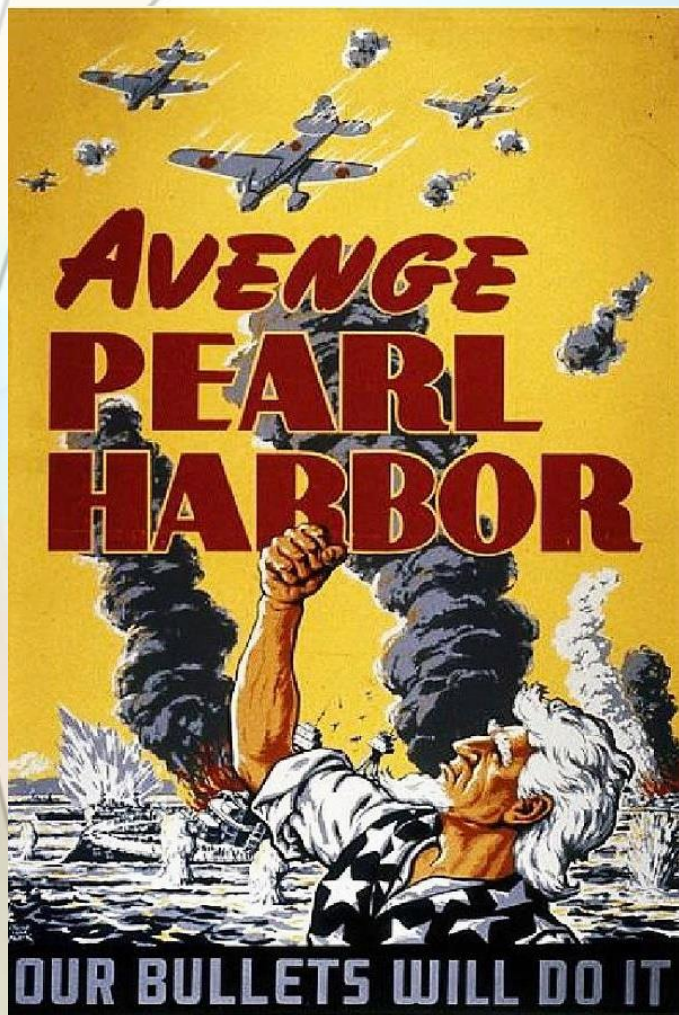
היפנים, מתוך ניסיון להשתלט
על האוקיינוס השקט, החליטו
להנחית מכה קשה על חיל הים
האמריקאי ששלט באזור. הם
ביצעו מתקפת פתע על בסיס
ימי קדמי של צבא ארצות
הברית בהוואי, בשם פרל
הארבור.

המתקפה פגעה קשות בצי
האמריקאי, אך לא הצליחה
לנטרל אותו.

ארצות הברית ההמומה זעמה
על המתקפה היפנית, והחליטה
לא להישאר יותר ניטרלית.

כתוצאה מהמתקפה על פרל
הארבור, הכריזה ארצות הברית
מלחמה על יפן ועל מדינות
הציר, והצטרפה ללחימה.

הצטרפות האמריקאים היוותה
תמיכה חשובה לבעלות הברית.



"נקמת פרל הארבור – הקליעים שלנו
יעשו זאת" - כרזה אמריקאית

גם לאחר הצטרפותן של ברית המועצות וארצות
הברית למלחמה, מצבה של גרמניה היה מצוין
והיטלר וצבאו נתפסו כבלתי מנוצחים.
גרמניה שלטה בכל אירופה, למעט בריטניה וחלקה
המזרחי של ברית המועצות.
כל זאת, עד קרבות המפנה של 1942.



מלחמת העולם השנייה

בקיזור,



בעלות הברית בשנים 1942-1945.
צ'רצ'יל (בריטניה), רוזלט (ארה"ב) וסטלין (ברה"מ)

בסוף שנת 1941 הצטרפו
שתי מעצמות ללחימה לצד
בריטניה ובעלות הברית:

- ארצות הברית, בעקבות
מתקפת פרל הרבור מצד
היפנים.

- , בעקבות
מתקפה מצד הגרמנים,
'מבצע ברברוסה'

תרגול

קראו את עמודים 73 – 81.

1. **הצג** שני הישגים צבאיים של גרמניה מפרוץ מלחמת העולם השנייה בספטמבר 1939 ועד קיץ 1941.

הסבר גורם אחד לכל אחד מההישגים שציינת (סך הכול – שני גורמים שונים).

1944 – 1942

קרבות המפנה



קרבות המפנה

1942 הייתה שנת המפנה במלחמת העולם השנייה, כאשר סדרה של נצחונות היטו את הכף לטובת בעלות הברית.

- בחזית בצפון אפריקה – **קרב אל-עלמיין**
 - בחזית במזרח אירופה – **הקרב על סטלינגרד**
- בשתי החזיתות נבלמה ההתקדמות של מדינות הציר.
- בשנת 1944 פלשו בעלות הברית לחופה המערבי של צרפת – **הפלישה לנורמנדי** – מה שסימן את תחילת הסוף של השליטה הנאצית באירופה.



צפון אפריקה: קרב אל-עלמיין

כיוון שהשליטה של היטלר על אירופה היתה מוחלטת, המערכה בין מדינות הציר לבעלות הברית בשנת 1942 התקיימה בעיקר בצפון אפריקה.

המפנה התרחש בקרב אל-עלמיין, שבמצרים, כאשר כוחות משולבים של בריטניה וארצות הברית הצליחו לבלום את ההתקדמות הגרמנית לעבר ארץ ישראל.

משם התקדמו כוחות בעלות הברית ושחררו את כל צפון אפריקה משליטתן של מדינות הציר.

ב-1943 פלשו בעלות הברית לאיטליה, דרך יבשת אפריקה, ושחררו את דרום המדינה משלטון מוסוליני.





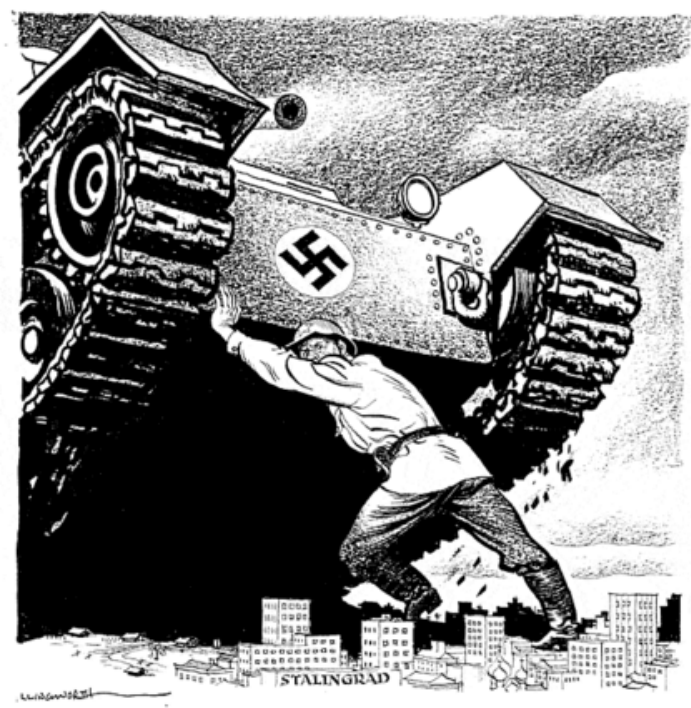
מזרח אירופה: קרב סטלינגרד

בחזית המזרחית, אירע המפנה במהלך המצור הגרמני על סטלינגרד.

הגרמנים ניסו לכבוש את העיר, אך ללא הועיל. הצבא הסובייטי הדף אותם שוב ושוב.

במהלך שנת 1943 הצליחו הסובייטים להפוך את הקערה על פיה ולהסיג את הגרמנים.

ב-1944 כבר נכנסו אל תוך פולין, תוך שהם משחררים את מזרח אירופה ומתקדמים במהירות לעבר גרמניה.



קריקטורה המאדירה את התנגדותם של נצורי סטלינגרד. במהלך הקרב על העיר נהרגו בשני הצדדים כמעט מיליון חיילים, ונפצעו או נשבו מיליון נוספים.



מערב אירופה: הפלישה לנורמנדי

ב-1944 פלשו 150,000 חיילים של בעלות הברית לנורמנדי, חוף במערב צרפת, במבצע הנחיתה הימי הגדול בהיסטוריה.

בעלות הברית שחררו את צרפת וב-1945 כבר התקדמו לעבר גרמניה ממערב.







תרגול

קראו את עמודים 82 – 84,
וענו על שאלות המפה בעמוד 84.

1945

המלחמה מסתיימת





כניעת גרמניה

ברית המועצות כבשה את
גרמניה ממזרח, ובריטניה
וארה"ב ממערב.

באפריל 1945 נכנסו
הסובייטים לברלין.
היטלר, כמו גם בכירים
נאציים רבים, התאבד.

ב-9 במאי נכנעה גרמניה
באופן רשמי והמלחמה
באירופה הסתיימה.



כשנכנסו הכוחות
האמריקאיים
לעיריית לייפציג,
מצאו כך את הקצין
הנאצי לאחר
התאבדותו. גם
משפחתו התאבדה.
לידו הניח את
תעודת המפלגה
הנאצית

דגל בריה"מ מתנופף מעל ברלין העשנה

מלחמת העולם השנייה

חלוקת אירופה לאחר המלחמה

וועידת יאלטה



סטלין (ברה"מ), רחזולט (ארה"ב) צ'רצ'יל (בריטניה)
בוועידת יאלטה

עוד לפני סיום המלחמה,
כשתוצאותיה כבר היו ברורות,
נפגשו מנהיגי בעלות הברית
לוועידה ביאלטה.

בוועידה זו סיכמו ביניהם את
חלוקת השטחים באירופה
שלאחר המלחמה, את
ההעמדה לדין של הנאצים,
והחליטו על הקמת ארגון
האומות המאוחדות – האו"ם.

הטלת פצצות האטום וכניעת יפן

גם לאחר כניעת גרמניה, יפן המשיכה במלחמה.

ההערכה בקרב הצבא האמריקאי היתה שאם תימשך הלחימה, היא תדרוש פלישה רגלית ליפן, מה שיגבה את חייהם של כחצי מיליון חיילים אמריקאים ומיליוני יפנים.

ב-6 באוגוסט 1945, הטיל מטוס בודד בשמי הירוקים פצצה קטנה מעל העיר. זו היתה פצצת האטום הראשונה. שלושה ימים לאחר מכן הטילו האמריקאים פצצה נוספת גם על העיר נגאסקי. למעלה ממאה אלף איש נהרגו מיד.

רק לאחר הטלת פצצת האטום השנייה, נכנעה יפן.





מימין למעלה: תצלומי אוויר – נגאסקי לפני ההפצצה האטומית ואחריה.

משמאל למעלה: פטריית העשן מעל נגאסקי. התמונה צולמה קילומטרים ספורים ממרחק הפיצוץ.

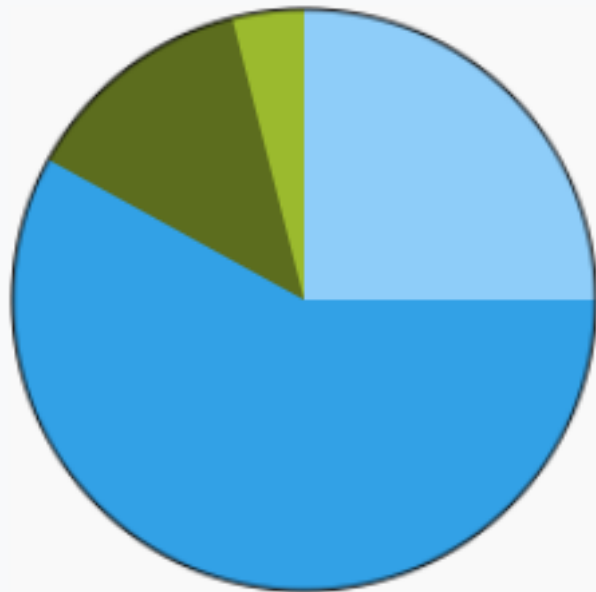
משמאל למטה: מבנה בהירושימה ששרד בחלקו את ההפצצה: כיום הוא משמש כ"אנדרטת השלום".

תוצאות המלחמה

במלחמה נהרגו מעל 60 מיליון בני אדם, מתוכם כ-20 מיליון חיילים וכ-40 מיליון אזרחים, בהם ששת מיליוני היהודים שנרצחו בשואה.

לאחר המלחמה, כלכלת אירופה היתה מרוסקת ומיליוני בני אדם נשארו ללא קורת גג.

בעלות הברית הקימו את האו"ם כדי לשמור על השלום העולמי. בו-בזמן, ניהלו ארצות הברית וברית המועצות מאבק על השליטה בעולם (המלחמה הקרה).



הרוגי מלחמת העולם השנייה

אנשי צבא בנות הברית (25%)

אזרחי מדינות הצייר (4%)

אנשי צבא מדינות הצייר (13%)

אזרחי בנות הברית (58%)



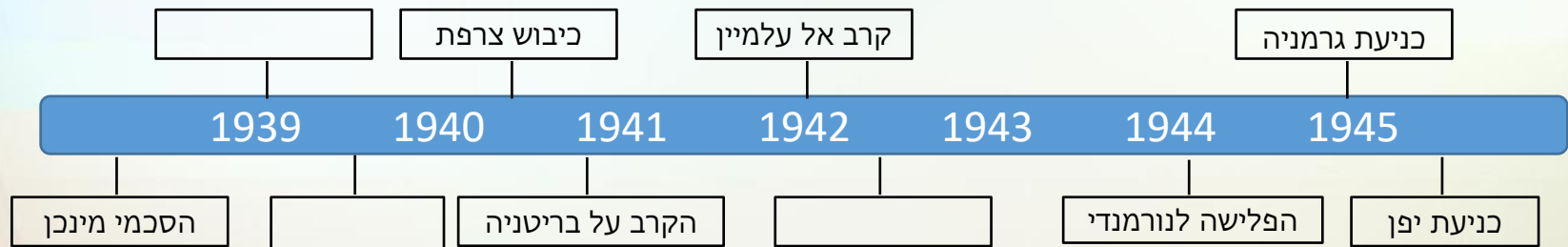
בקיצור,



ומת העולם השנייה פרצה ב-1 בספטמבר 1939,

תרגול

לפניך ציר זמן של מלחמת העולם השנייה:



א. בחר בשני אירועים מציר הזמן, **הצג** אותם **והסבר** את חשיבותם למהלך המלחמה.

ב. **הצג** שני אירועים שאינם מופיעים על ציר הזמן.

תרגול

התבונן בשתי הכרזות וענה על הסעיפים הבאים:

א. **הסבר** כיצד מתואר הניצחון של ברית המועצות בכרזה א'.
הצג קרב אחד שמסמל ניצחון זה.

ב. **הסבר** כיצד מתואר הניצחון של בריטניה וארה"ב בכרזה ב'.
הצג קרב אחד שמסמל ניצחון זה.



כרזה ב'
כרזה בריטית
ואמריקאית מסוף
המלחמה.
בכרזה נכתב: "יחד!
ניצחון על הפשיזם."



כרזה א'
כרזה סובייטית מסיום
המלחמה.
בכרזה נכתב:
"מנתצים את
הנאציזם"